

Over onbegaanbare wegen naar prachtige ontmoetingen

"De Heere HEERE zal de tranen van alle gezichten afwissen en de smaad van Zijn volk wegnemen van heel de aarde, want de HEERE heeft gesproken." (Jesaja 25:8b)

Een snelle grensovergang

Rijk beladen met tassen vol met kleding in de juiste maten voor vijftien gezinnen en met zeker wel twintig pakketten van sponsors voor hun sponsorgezin, gingen we opnieuw naar Oekraïne. Deze keer met vijf personen en twee busjes. Het zou weer een indrukwekkende reis worden.

We werden uitgezegd in de samenkomen van de Messiaanse gemeente op zaterdag 16 april. Aize uit Friesland, Klaas uit Lisse en ook Hans en Wim en Ria waren weer van de partij. Een paar uur later vertrokken we richting Oekraïne.

Na een goede overnachting in Duitsland en daarna een voorspoedige reis door Oostenrijk en Hongarije, kwamen we aan bij de grens. Na een snelle grensovergang van nauwelijks één uur de zaten we de volgende avond al bij Vadiem, Mirojsja en Gobica aan

Bij Mirojsja en Vadiem

tafel. Zoals gebruikelijk had Mirojsja een heerlijke maaltijd bereid. Mirojsja, die via Chesed bij Joodse mensen werkt als 'thuiszorgwerker', is ook een goede hulp van Roechama. Pakketten die waren meegegeven voor de gezinnen in andere provincies, lieten we bij Mirojsja achter. Zoals altijd zorgt zij ervoor dat de pakketten via 'Nova Poshta', nieuwe post, worden verzonden

naar het juiste adres. Ria kreeg twee dagen later al verschillende foto's doorgestuurd van mensen die het pakket hadden ontvangen. Het is een goedkope en heel praktische manier om mensen te verrassen.

Stoppen met zorgen maken

Na het uitladen van verschillende pakketten en tassen voor gezinnen vertrokken we naar hotel Nehemia. Daar konden we heel veel spullen, die we aan het eind van de week pas nodig hadden, even tijdelijk opslaan.

Maandagmorgen na het ontbijt vertrokken we naar het kantoor van stichting Zhyttia. Daar werden we opgewacht met koffie door Nadya, haar moeder Nadya en Vanya, de broer van moeder Nadya. Hans deelde zijn verdriet met betrekking tot het overlijden van hun oudste dochter. Er werd veel meeleven getoond; dat deed Hans

ook zichtbaar goed. Nadya deelde zelf ook over de moeilijke periode die zij achter de rug heeft: *"Alles zat tegen en ik stond er alleen voor. Mijn moeder was nodig in Israël, ons zoontje Sasja had longontsteking, onze Soelamietka brak haar arm en in het huis van Rita (die zelf in Israël woont) werd ingebroken. En dat niet alleen, ze hebben veel waardevolle dingen meegenomen, zoals een kostbare oude viool. Ook hadden ze alles vernield en zelfs een ijzeren menorah hadden ze in hele kleine stukjes gebroken en door het hele huis gestrooid. Het was dus ook nog eens een antisemitische daad. En de politie doet eigenlijk niks. Ik maakte me grote zorgen over alles; Hoe moet het toch allemaal? Toen belde de bedlegerige Sveta of ik alstublieft wilde komen om met haar te bidden. Ik ging voor haar nog even langs het kantoor om een cadeautje op te halen. Buiten op straat viel ik en kon niet meer opstaan. Het was heel pijnlijk. Ik had niets gebroken maar wel een heel grote bult op mijn been. Toen ik viel, wist ik het opeens: "Ik moet stoppen met me zorgen te maken." Er is daarna een wonder gebeurd. De arts zei dat ik een operatie nodig had; een andere arts zei hetzelfde. Maar toen*

"Ik wist dat ik moest stoppen met me zorgen te maken. Toen gebeurde er een wonder..."

de moeilijke tijd heen geholpen had. Nadya vertelde ook nog dat er tijdens het bezoek van Henk en Alie, drie weken eerder, ook iets bijzonders gebeurde: *"Mijn moeder zei vóór de sabbatsamenkomst: "Ik heb het verlangen de mensen allemaal chocolade te geven." Maar we vonden het veel te duur. Henk en Alie waren op die samenkomst en spraken over hun liefde voor het Joodse volk en daarna hadden ze voor iedereen een stuk chocolade. Zo heeft God voorzien."*

Regeren is dienen

Nadat Nadya ons bijgepraat had over nog meer Joodse mensen die door Zhyttia geholpen worden, gingen we drie bezoeken doen. Alle drie wonen niet ver van Moekatsjevo; de twee broers Misja en Vasil met hun vrouwen en ook de zoon van Vasil met vier kinderen. Misja kreeg als eerste bezoek. Hij woont met zijn vrouw in een klein boerderijtje aan de drukke weg naar Moekatsjevo. We werden hartelijk ontvangen door de zichtbaar slecht lopende Misja en ook door zijn vrouw Anna. Hij is ondertussen al 82 jaar. Anna hoopte vrijdag 77 jaar te worden. Ze hebben enige tijd apart gewoond, maar de laatste jaren, eigenlijk nadat hun zoon in de buurt van Moskou vermoord is, zijn ze weer samen gaan leven. Anna is van een stugge, afstandelijke vrouw veranderd in een heel open en stralend lachende

Misja en Anna

vrouw, die ook zeer gastvrij is. Misja kwam vroeger wel eens naar de samenkomst als zijn zoon hem wilde rijden. Nu komt hij vaak alleen met de feesten. Het gesprek kwam al gauw op de regering en de verkiezingen. Misja heeft er niet veel vertrouwen in dat de volgende president het beter zal doen dan de huidige. Nadya zei dat het er in het land heel anders uit zou zien als de regering de wetten van God zou overschrijven, zoals in de Tora staat. En dat ze zouden begrijpen dat regeren niet betekent: heersen over een volk, maar het volk dienen.

Verstopt in een diepe kuil

Gezien de leeftijd van Misja vermoeden wij, dat hij zich wellicht nog zou herinneren wat er in de oorlog met hem en zijn familie gebeurd was. Op onze vraag hiernaar, antwoordde hij: *"Ik weet het nog als de dag van gisteren. We hebben de tanks gezien. In 1942 begonnen de Hongaarse gendarmes mensen op te pakken. Vader hebben ze meegenomen, maar omdat*

Wij kregen ook cadeautjes van Misja

moeder niet Joods was, lieten ze haar met rust. Wij, mijn oudere broer, mijn jongere broer en ik en vanaf 1943 ook mijn babyzusje Anna, verstopten ons in een diepe kuil in de grond met daaroverheen kleden met graan erop. Het gebeurde dat we een hele week daarin zaten. Ik weet dat alle acht Joodse gezinnen in het dorp zijn meegenomen, maar een paar mensen zijn teruggekomen, ook mijn vader.

Bijpraten bij Zhyttia

herinnerde ik me opeens een goede kennis, die ook arts is en op de derde verdieping van onze flat woont. Daar ging ik naar toe. Hij zei: "Als je geen operatie wilt, dan geef ik een recept voor massage en in je hoofd moet je maar denken: er is geen operatie nodig." God heeft dit gebruikt. Kijk naar mijn been, het is bijna helemaal weg." Zo getuigde Nadya hoe God haar door

Een hartelijke ontvangst door Misja

Na de oorlog heeft mijn moeder uit angst de achternamen van de kinderen veranderd van Fried in Fedak." Bij de broer van Misja, Vasil, zouden we nog meer details horen. We slo-ten het fijne bezoek af met het zingen van een paar liederen, één in het He-breeuws en één in het Nederlands en met het lezen van het Woord van God. We baden ook voor hen, alsook voor de toekomst van Oekraïne. We had-den pakketten gemaakt met een paar producten en shampoo, stroopwafels en kaas. Voor degenen die een tuin of een stukje land hebben, hadden we groentezaden en bloemenzaden bij ons. Daar waren Misja en Anna heel blij mee. Zij kregen ook een mooi schil-derijtje met afbeeldingen van Joodse symbolen, door iemand meegegeven om uit te delen. Het boek 'De waar-heid zoeken' - in het Nederlands 'Ver-raden' - van Stan Telchin werd enthousiast ontvangen. Misja is een aantal jaren geleden tot geloof gekomen. Hij leest de Bijbel en hij zei dat hij dit boek ook zeker zal lezen. Misja had voor ons ook een paar cadeautjes: een paar flessen zelf gemaakte 'huis-wijn'.

Als het maar geen oorlog wordt

We vervolgden de weg en reden een stukje de Karpaten in. Een paar weken geleden zou dat niet mogelijk zijn geweest. Er lag toen een meter sneeuw, maar de laatste twee weken was het bijna helemaal gesmolten en

Aan tafel bij Vasil en Maria

verdampt. In het boerderijtje werden we warm ontvangen door Vasil en zijn vrouw Maria. Hoewel de warmte niet van de kachel kwam, want die hadden ze uit bezuiniging uitgelaten. Vasil was erg bezorgd: *"Als het maar geen oor-log wordt. Poetin zegt, dat hij in twee uur tijd Kiev kan innemen. Hier op het*

platteland is het nog niet gevaarlijk, maar in de steden kun je niet meer alles zeggen. In verband met de verkiezingen komen mensen langs en proberen ze mensen te bewegen op 'hun kandidaat' te stemmen. Stemmen worden gekocht." Ze zijn heel dankbaar dat het deze winter niet erg koud geweest is. *"Daarom hadden we minder gas nodig. Als je gezond bent, gaat het nog, maar de gasrekening is hoger dan het pensioen wat we ont-vangen,"* zo schetste Vasil de realiteit. Hij vervolgde: "God zij dank dat de lente al begint."

Doodgeschoten in Auschwitz

Aan de tafel gezeten vroegen we Va-sil ook naar zijn herinneringen van de oorlog. Vasil is geboren op 1 februari 1939 en dus juist 80 jaar geworden. *"Ik weet dat ze mijn vader hebben op-gehaald; we waren acht, zes en drie jaar. Ze kwamen met paarden. Mijn vader was een grote, sterke man, maar hij huilde toen ze hem meena-men. Ze schreven op de deur hoeveel mensen er hier woonden. "Over twee, drie dagen komen we jullie ophalen," zeiden de gendarmes toen ze weggin-gen. Wij, mijn moeder en de kinderen, mochten niet weg gaan. Alle fami-lieleden zijn opgehaald. Maar in de nacht kwam er een Joodse man, die zei tegen mijn moeder: "Neem de kin-deren en ga met mij mee!" We heb-ben gelopen, gelopen, van dorp naar dorp. Het was heel moeilijk. In een huis dat niet verzegeld was, werden we ondergebracht. Niemand uit de buurt mocht het weten. Onze moeder ging terug, zij had niets te vrezen, zij was niet Joods en de burgermeester was vader heel goed gezind. Toen de gendarmes terugkwamen en moeder vroegen; "Waar zijn de kinderen, zei ze alleen: "De kinderen zijn er niet!" Ook toen ze haar dwongen, door op haar tenen te gaan staan, gaf ze niet toe. Ze kwam af en toe bij ons. Op een keer kregen wij bezoek van de gen-darmes en konden niet op tijd in de schuilplaats, toen verstopten we ons met zijn drieën in de oven. Ze hebben de oven niet open gedaan."* Vasil ver-telde ook nog meer verhalen. Soms ging hij er bij staan, om zich beter te kunnen uiten. Hij vertelde hoe vele

Vasil vertelt zijn verhaal

familieleden, opa, oma en twee tantes in Auschwitz zijn doodgeschoten. *"Eén oom overleefde Auschwitz. Hij heeft drie dagen onder lijken gelegen, toen durfde hij uit het graf te klimmen. Hij heeft ons hier in huis alles verteld. Toen vader terugkwam, was heel het dorp blij dat hij terugkwam. Maar op school had ik twee soorten leraressen. De één zei: "God zij dank, dat je nog leeft.", een ander draaide je oor om en zei: "Ben je nog steeds in leven, Zjied?"*

Bijbel gered door een communist

Wat een verschrikkingen heeft Va-sil al jong meegemaakt. We vroegen Maria, die al die tijd naast hem zat en meeluisterde of zij ook Joods is. Ze antwoordde: *"Nee, hoewel ik niet Joods ben, ben ik heel liefdevol in de familie opgenomen."* We beëindigden het samenzijn door te lezen uit de Bijbel. Vasil haalde voor deze gele-genheid nog een speciale Bijbel te-voorschijn. Hij vertelde: *"Deze Bijbel*

Vasil met de geredde Bijbel

is gered uit een groot aantal door de communisten in beslag genomen Bij-bels van gelovigen. Een goede man uit ons dorp kreeg hem van een com-munistenleider. Het was in de tijd dat je voor het in bezit hebben van een

Bijbel met drie jaar gevangenschap gestraft kon worden." We lazen in verband met het gesprek Jesaja 25: 6-9. Vooral de tekst: "Hij zal de dood voor altijd verslinden, de Heere HEERE zal de tranen van alle gezichten afwissen en de smaad van Zijn volk wegnemen van heel de aarde." Vasil reageerde nog door te zeggen: "Het Joodse volk heeft de Messias niet aangenomen, daarom is dit alles over hen gekomen." Toen legde Wim uit, dat we dat niet kunnen en mogen zeggen: "Er zijn immers ook tienduizenden gelovige Joden omgekomen. Het is zoals in Zacharia 1:14 en 15 staat, dat de Heere "een weinig toornig was, maar dat "zij hebben geholpen het erger te maken," en dat daarom de Heere "zeer toornig is op die zorgeloze heidenvolken." De ballingschap is een straf van God. Maar over wat de volken de Joden hebben aangedaan, zal Gods gericht komen. Wat wij nu mogen zeggen tegen het Joodse volk is uit Jesaja 40: 1: "Troost, troost Mijn volk, spreek naar het hart van Jeruzalem.""

Het gezin van Vasil jr.

Zo sloten we dit waardevolle bezoek af. Maria ging nog met ons mee om ons te begeleiden naar het huis van hun zoon Vasil, die drie maanden geleden weduwnaar was geworden. Het was voor het eerst dat we het gezin van Vasil ontmoetten. Vasil verwachtte ons al en ook de drie kinderen: de tieners Vasil en Dima en het nog jonge meisje Vika van acht jaar. Vika was thuis van school omdat er al drie weken 'quarantaine' was, vanwege griep; de hele school was gesloten. Het is een zware slag dat Angëlla, de vrouw van Vasil, overleden is aan kanker. Het is allemaal heel snel gegaan. Angëlla was ook nog eens enige dochter. Haar vader was al eerder overleden, haar moe-

Cadeautjes voor Vika

der is ziek en loopt met krukken. Vasil vertelde: "Dima zorgt nu voor zijn oma, soms blijft hij bij haar slapen."

De Heere houdt wees en weduwe staande

Vasil vertelde dat er geen WC en badkamer in huis is en ook geen kraan in de keuken. Ook is er dringend een wasmachine nodig. Ze hebben al een tweedehands bij elkaar gespaard, maar er is geen waterleiding die tot in huis loopt: "Vorig jaar wilden we al buizen aanleggen, maar door de ziekte en het sterven van Angëlla is het er niet van gekomen." Vasil legde uit dat er ongeveer 10.000 Grivna ($\pm$ € 330) nodig is om een waterleiding in het huis aan te leggen. We zegden direct hulp toe. We lazen Psalm 146 voor het gezin en spraken nog met hen over Gods zorg, speciaal voor hulpbehoevenden, weduwen, weduwnaars en wezen. We lieten voor Vasil en ook voor de twee zonen ieder een boek achter. Vika kreeg een paar kinderbijbelboekjes. Vasil zei dat hij zo blij was met het bezoek. Hij keek er zo naar uit: "Mijn bloeddruk was zelfs omhoog gedaan, ik was zo benieuwd hoe het bezoek zou zijn!", zo onderstreepte Vasil zijn verlangen naar de ontmoeting. We zagen buiten nog de put met de waterpomp, die met dekens was afgeschermd tegen bevriezing. We hopen dat de put spoedig niet meer nodig zal zijn. We namen afscheid en

Water uit de put

De keuken zonder kraan

keerden terug naar Uzgorod, waar we de beide Nadya's afzetten. We sloten de avond af in een restaurant aan de rivier de Uz.

Niet over het kamp praten

Dinsdagmorgen kwam Yuditha al vroeg naar ons hotel Nehemia. Zij is onze contactpersoon voor de Joodse mensen die wij helpen via Chesed. We bespraken de bezoeken die we zouden doen. Aize en Hans gingen met Yuditha drie bezoeken doen en wij zouden eerst drie bezoeken doen bij 'nieuwe' gezinnen of personen. Olga, de voormalige ouderenwerkster bij Chesed, haalden we op. Zij zou ons bij deze gezinnen brengen. Het eerste bezoek was bij Raisa, een weduwe van 72 jaar. Deze leeftijd gaven we haar niet, ze zag er wat jonger uit, maar geverfd haar helpt daar wel bij. Ze vertelde van zichzelf: "Ik ben gebo-

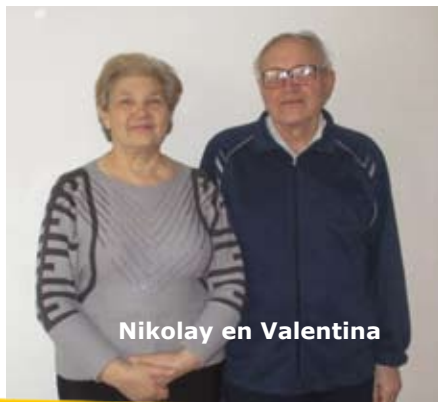
Een dankbare Raisa

ren in Staroconstantinov, in de provincie Chmelnytsky. Mijn vader zat in het leger en moest daarom vaak van standplaats veranderen. Zo zijn we in Uzgorod terecht gekomen." We kwamen ook nog van haar te weten dat haar man zes jaar geleden overleden is en dat ze één dochter heeft en twee kleinkinderen; een kleinzoon van 23 en een kleindochter van 20 jaar. Op de vraag hoe haar ouders de oorlog hebben overleefd, was haar antwoord niet zo lang: "Mijn vader zat in het leger en mijn moeder werd in

een werkkamp gestopt, maar wist te ontsnappen. Zij deed altijd haar best er niet over te praten, dus ik weet ook niet veel." Raisa krijgt geen hulp meer van Chesed, omdat haar pensioen net buiten de criteria valt. Ze heeft zeven grivna te veel, dat komt neer op 20 eurocent. Ze toonde zich heel dankbaar dat ze nu via Roechama gesponsord wordt met € 25,- per maand. Ze knuffelde van blijdschap Ria een paar keer. Ze zei: *"Ik ben diabeet patiënt, maandelijks ben ik al 450 Grivna (€ 15) kwijt aan spuiten. Nu krijg ik weer hulp van jullie."* We praatten nog wat en gaven haar daarna het pakket en ook het boek 'De Schuilplaats'. Het is altijd weer een zegen om dat boek uit te kunnen delen.

Psychisch ziek

Het tweede bezoek was bij het gepensioneerd echtpaar Nikolay en Valentina en hun zieke zoon Sergey. Valentina wachtte ons op aan de straatkant. Zij wilde eerst met ons delen, hoe de situatie met haar zoon Sergey is: *"Het is zo erg met hem, hij is psychisch ziek. Het is eigenlijk een heel intelligente jongen, maar het lijkt dat alles in zijn hoofd in de war is. Hij is heel wantrouwig. Hij heeft bijvoorbeeld een fobie dat hij vergiftigd wordt. Mijn man en ik kunnen niet meer tegelijk weg. Het is al twee keer gebeurd dat wij ons eigen huis niet in konden omdat Sergey ons niet meer binnenliet. We hebben toen bij onze andere zoon moeten slapen en later met zijn hulp konden we ons huis weer binnen. We kunnen hem ook niet alleen laten"*. Valentina wist ook niet hoe Sergey zou reageren op ons bezoek: *"Soms wordt hij agressief."* We waren voorbereid. Haar man deed de deur open. We hebben Sergey alleen maar op afstand gezien, toen hij achter ons de deur van de flat vergrendelde en een extra slot aanbracht. Toen we weggingen, moest

Nikolay en Valentina

Op het erf bij Sasja

Nikolay dit met een schroevendraaier los maken. We begrijpen dat het heel zwaar is voor Nikolay en Valentina. De kleindochters kunnen ze alleen maar thuis bezoeken, omdat zij bang zijn om bij opa en oma op bezoek te komen vanwege het gedrag van Sergey. Sergey wil niet onderzocht of behandeld worden. In zijn optiek is hij gezond en zijn de anderen ziek. Maar hierdoor heeft hij dus ook geen recht op een invalidenpensioen. Daarom zijn ze zo blij met het sponsorgeld uit Nederland. Er is wel een rechtszaak geweest, maar de rechter zei dat Sergey niet opgenomen hoefde te worden, omdat hij geen gevaar vormt voor de samenleving. *"En als hij ons wat aandoet?"*, vroegen zijn ouders. *"Dan bel je de ambulance maar"*, was het antwoord. Valentina is in Uzgorod geboren. Haar moeder overleed toen ze vijf jaar was: *"Mijn vader is opnieuw getrouwd. Deze tweede vrouw hield heel veel van ons en was heel lief voor ons. In de oorlog zijn veel familieleden omgekomen."* Valentina is arts geweest en heeft na haar pensioen als zodanig nog vijftien jaar bij Chesed gewerkt, daar kenden we haar ook van. Nikolay is in Siberië geboren, maar emigreerde met zijn moeder naar Oekraïne. Nikolay was ingenieur op een fabriek. Zowel Nikolay als Valentina hebben gezondheidsklachten en geven veel geld uit aan medicijnen. Valentina zei: *"Ik heb hartproblemen en ik ben maandelijks 1400 Grivna –ongeveer 45 euro- kwijt aan medicijnen, dat is meer dan de helft van mijn pensioen."* Ze kunnen dus zonder hulp niet meer rondkomen. We lieten be-

halve het pakket ook het boek 'De Schuilplaats' achter. We hopen en bidden dat dit boek hen in hun moeilijke leven bemoedigen zal.

Bij de Partizanen

Met Olga gingen we ook op bezoek bij nog een echtpaar, Sasja en Loedmila. Met veel moeite lukte het om vanuit de omhooglopende straat de smalle ingang van hun erf op te draaien. We zagen direct dat Loedmila een gezwel heeft in haar nek. Dat is ook de reden dat de voormalige directeur van Chesed dit echtpaar heeft voorgedragen voor sponsoring. We zaten een poosje bij hen in de keuken. In de kamer woont hun jongste dochter met haar dochtertje. We gingen ook even bij haar kijken en gaven nog wat spulletjes en maakten een paar foto's. Haar man woont bij zijn eigen moeder, omdat er geen plek voor hem is. Sasja en Loedmila hebben van hun oudste dochter ook nog twee kleinzonen. Sasja vertelde dat hij op zijn 55ste al met pensioen mocht, terwijl hij nu al 67 jaar is: *"Ik heb gewerkt met schadelijke nucleaire stoffen en mocht daarom zo vroeg met pensioen."* Zijn vader overleefde de oorlog omdat hij aan het front vocht. Zijn moeder kwam bij de partizanen, omdat buren haar waarschuwd niet naar huis te gaan. De Duitsers waren namelijk gekomen en hadden haar ouders en grootouders meegenomen. Een oom nam haar mee naar de partizanen. *"Daar overleefde mijn moeder de oorlog,"* voegde Sasja nog toe. Loedmila heeft al tweeënhalf jaar kanker en zij heeft al drie chemo's gehad. Op de

vraag of ze pijn heeft, antwoordde Loedmila: *"Nee, het voelt niet als pijn, maar het is wel uitgezaaid naar de lymfe en ook de lever. We hebben al zoveel geld uitgegeven."* Sasja is weer gaan werken als elektricien om voor de behandelingen te kunnen betalen. We zegden hen hulp toe door middel van een sponsoring, en gaven wat extra geld, het pakket en het boek De Schuilplaats. We namen afscheid en zetten Olga af en namen contact op met de anderen van het team.

Ik slaap op een deur

Die hadden ondertussen de drie bezoeken ook achter de rug. Hun eerste bezoek was bij Lydia Sadovskaya van 79 jaar. Voor haar was een matras meegebracht. Aize en Hans, die vertaald werden door Yuditha, constateerden dat ze helemaal dement was geworden en ook niet meer reageerde op hen. Communicatie was nauwelijks mogelijk. Haar dochter Ira zorgt voor haar en was erg bezorgd over haar moeder, maar ze bleef positief: *"Mijn moeder moet overal mee geholpen worden, ze doet zelf helemaal niets meer. Zes jaar geleden kon ze nog wat in de tuin werken. De medicijnen die ze inneemt, doen eigenlijk heel weinig. Ik waak dag en nacht over haar. Ik slaap op een oude deur, die overdwars op haar voeteneind ligt. Wat ben ik blij met het matras. Ik lig vannacht veel comfortabeler,"* zo sloot ze haar verhaal af. Ira heeft zelf twee kinderen waarvan er één in Israël woont en getrouwd is met een orthodoxe Jood: *"Zij heeft vijf kinderen en is gelukkig."* De andere dochter, Nastja van 17, woont nog bij haar en oma. Ira is zelf al weduwe: *"Mijn man, Dima, overleed acht jaar geleden, toen was hij nog maar 48 jaar."* Ira sprak haar dank uit voor de hulp van Roechama: *"Al vanaf 2005 helpen jullie mijn moeder."* Ze komt ook veel in de synagoge, maar dan moet haar dochter Nastja wel bij oma kunnen blijven. Naast het matras werden het pakket en een boek achtergelaten.

Bij Maria Mirluz werd een kledingpakket afgegeven. Deze weduuvrouw verloor haar man door de Tsjernobil ramp, omdat hij als brandweerman

blootgesteld werd aan de straling. Ze heeft gelukkig een fijne zoon, Arthur. Hij trouwde in 2015 met Natalja en zij wonen bij Maria in de tweekamerflat. In 2016 werd Maxiëm geboren; hij was naar de 'kindertuin'. Maria zorgt en kookt voor het hele gezin, maar ze is niet echt gezond: *"Ik slik veel medicijn-nen voor mijn hoofd. Ik heb veel hoofdpijn en ik ben bang dat ik kanker heb in mijn hoofd. Mijn beste vriendin is een kleine week geleden overleden, vanmiddag zal haar begrafenis plaatsvinden."* Maria vertelde ook nog dat de medicijnen erg duur zijn. Eén keer per jaar verblijft ze tien dagen in het ziekenhuis en ligt ze aan het infuus. Ze heeft extra steun nodig, die haar ook werd toegezegd. Maria was heel blij met de grote tas met kleding, die door de sorteergroep uitgezocht was. Ze hilde tijdens het bekijken ervan. Er werd nog met haar gebeden en zij bedankte hartelijk voor het bezoek.

Een andere vrouw

Bij het gezin van Vitalia en haar twee kinderen Natalia van 15 en Sergey van 12, waren alleen Vitalia en Sergey thuis. Sergey mocht van school thuisblijven vanwege het bezoek uit Nederland. Vader heet ook Sergey. Hij is naar Israël gegaan, samen met de oudste dochter Kristina. Hij zou een leven opbouwen en daarna zijn gezin naar Israël halen. Helaas heeft hij daar nu een andere vrouw. Een groot verdriet voor Vitalia en de kinderen. Vitalia, die zelf niet Joods is, zorgt voor haar zieke vader: *"Hij is 87 jaar en heeft vorig jaar een hartinfarct gekregen. Daardoor is hij ook een groot deel van zijn geheugen kwijt geraakt. Als hij soms gaat wandelen, raakt hij de weg kwijt,"* zo uitte Vitalia haar zorg. Haar moeder is nog gezond en doet veel in huis. Zoon Sergey mocht van zijn

moeder de tas uitpakken. Zijn nieuwe kleding en schoenen pasten precies. Hij was er heel blij mee, het was helemaal naar zijn zin. Hij probeerde in het Engels te praten. Het lukte hem aardig. Vitalia kreeg ook nog het pakket en het boek 'De waarheid zoeken'. Na dit bezoek werd er weer contact gelegd met de andere groep.

Kinderprogramma gestopt

We hadden afgesproken om het volgende bezoek bij Isabella en haar twee dochters gezamenlijk te doen. Er was een pakket gemaakt door de sorteer-

groep met kleding, schoenen en leuke spulletjes. Isabella ontving ons hartelijk. Voor haar dochters Christina van veertien jaar en Nika van tien jaar was het feest, vooral ook om Yuditha weer te ontmoeten. Het kinderprogramma van Chesed, waar Christina en Nika aan mee deden, werd stopgezet vanwege bezuinigingen. Daardoor zien ze Yuditha, die leiding gaf aan het kinderwerk, niet zo vaak meer. Isabella vertelde dat ze van kamer moeten wisselen, omdat hun bovenburen een raam heel lang open hadden laten staan, terwijl ze niet aanwezig waren. Er was veel regen binnengekomen en had hun plafond erg beschadigd. *"We krijgen een iets grotere kamer in dezelfde flat"*. Isabella werkt in een

Op het nieuwe dekbed

fabriek waar auto-onderdelen worden gemaakt. Ze werkt in ploegendienst. Dat maakt het voor haar en de kinderen wel zwaar. We maakten nog een bed op met een nieuwe dekbedset, inclusief kussen en onderlaken. Het zag er gelijk heel fris en gezellig uit. De meiden gingen er voor de foto wel even op liggen en zitten.

We lasen voor hen uit de Bijbel uit Johannes 10 en legden uit welk een goede Herder Jesjoea is. Die waakt over de kudde en gaf zelfs Zijn leven, ook voor hen. De boeken 'De waarheid zoeken' en 'De Schuilplaats' en voor de kinderen een paar kinderbijbelverhalen werden achtergelaten.

We gingen daarna nog weer uit elkaar in twee groepen om beiden nog een bezoek te kunnen doen.

Hans en Aize gingen met Yuditja op bezoek bij de familie Sjichalyova, bestaande uit opa Vladimir, moeder Svetlana en haar man en hun dochter Alina en hun zoontje. Alina, die ondertussen al twaalf jaar is, was naar school. Svetlana werkt op de administratie van een educatief centrum. Haar vader past dan op Artjom en is thuis als Alina thuiskomt. Hij bracht Alina vroeger drie keer per week naar

Dennis en Katja

Chesed voor het kinderprogramma, maar dat is helaas gestopt. Vladimir is al lang gepensioneerd omdat hij als kapitein bij de marine gewerkt heeft: "Mijn ogen gaan wel achteruit," gaf hij aan. Artjom bleef al die tijd in de armen van zijn moeder. Hij vond het bezoek maar vreemd. Voor dit gezin was ook een pakket met kleding op maat gemaakt en een tas met cadeautjes en een boek. Svetlana toonde zich heel dankbaar.

Sasja met ons team

Gelukkig, de dag is weer om

Wim, Ria en Klaas reden ondertussen naar het gezin van Andre en Victoria met hun zoon Dennis van bijna zes jaar en hun dochtertje Katja van anderhalf. Voor hen was een pakket samengesteld. Dennis heeft een beperking door een afwijking in het zenuwstelsel. Daardoor heeft hij zowel motorisch als in de spraak een ontwikkelingsachterstand. We merkten direct dat Dennis zich nog steeds moeilijk kan concentreren. Maar hij genoot des te meer van het bezoek. Hij wilde van alles tegelijk laten zien. De auto's die hij van ons kreeg, bevielen hem ook heel goed. Van een raceauto ontdekte hij al snel hoe hij werkte, terwijl wij het niet direct konden vinden. Victoria vertelde, dat het memoriespel dat wij de vorige keer meebrachten heel vaak door hem gespeeld wordt: "Hij vindt het prachtig als hij een hoge stapel heeft, hoger dan die van mij."

Andre was niet thuis. Victoria zei: "Hij werkt in de wegenbouw. Tot december heeft hij nog gewerkt. In januari moest hij verplicht vakantie nemen, zonder loon. Nu in februari heeft hij

"Dertien jaar geleden ben ik in elkaar geslagen, daarna heb ik drie maanden in het ziekenhuis gelegen."

af en toe werk en krijgt hij een beetje loon." We besloten ook hier een envelop met geld van een sponsor achter te laten.

We bewonderden Victoria en complimenteerden haar, omdat we wel za-

gen dat Dennis veel aandacht vraagt en Katja ook erg bij de hand is. "Aan het eind van de dag denk ik vaak: "Gelukkig, de dag is weer om!", zei ze eerlijk.

Bij het afscheid kwam Victoria nog met een boek van een Joodse professor in de psychiatrie, die de Holocaust overleefde. Ze wilde het ons geven, maar het was in het Oekraïens. Victoria wist nog dat wij geïnteresseerd waren in de Joodse geschiedenis. Dat heeft ook haar interesse. Haar vader is zelfs bezig om een boek te schrijven over de Joden in Transkarpatië. We bedankten haar en namen afscheid na het pakket en de cadeautjes en een boek achtergelaten te hebben.

Door jullie voel ik me echt mens

Hans en Aize hadden ondertussen Yuditja afgezet. Gezamenlijk gingen we naar het kantoor van Zhyttia om de beide Nadya's op te halen. Met elkaar gingen we op bezoek bij de eenzame Sasja, de zoon van Loesja, die ook de samenkomsten bezoekt. Sasja heeft jarenlang als een soort kluizenaar geleefd, met een reden. Hij is invalide geraakt en werd in de steek gelaten. Hij liet jarenlang niemand toe in zijn huis, omdat hij bang was en teleurgesteld in mensen. Sinds vorig jaar is daarin verandering gekomen. Via Zhyttia is er al drie keer een klus-

Sasja met een kaart van zijn sponsor uit Nederland

team vanuit Nederland bij hem in huis geweest voor onder andere herstelwerkzaamheden in de keuken. Hierdoor is Sasja veel opener geworden. Sasja zag er al beter verzorgd uit en hij kwam tijdens het gesprek ook steeds meer open. We vroegen hem naar zijn invaliditeit; hij loopt moeilijk en kan één arm bijna niet gebruiken: *"Dertien jaar geleden ben ik in elkaar geslagen, daarna heb ik drie maanden in het ziekenhuis gelegen, ik lag ook tien dagen in coma. Toen ik begon te genezen, vergat ik heel veel. Na operaties en reanimatie herstelde ik langzamerhand."* Sasja vertelde nog meer, ook dat hij de Tora is gaan lezen en dat hij drie dochters en drie kleinzonen heeft. Twee dochters houden veel van hem. De derde dochter leeft bij de moeder. Sasja vertelde ook: *"Ik heb veel vrienden gehad, maar nu niet meer."* We zongen voor hem een Hebreeuws lied en Wim las wat voor uit Jeremia 31. Hij wilde iets lezen over Gods plan van terugkeer naar het land, omdat Sasja ook aangegeven had dat het zijn droom is om naar Israël te gaan. Wim begon echter eerst de verzen 31 tot 34 te lezen en uit te leggen. Dat gaat over het Nieuwe Verbond. In het Russisch klinkt dat als Nieuwe Testament en dat verbond Sasja met de christenen. Hij luisterde wel aandachtig

Zoja en Ira met kaarten uit Nederland

en met ogen die verrieden dat hij dit voor het eerst hoorde; een profeet die spreekt over het Nieuwe Verbond. Er ontstond een soort van discussie, maar wel in goede harmonie. We maakten duidelijk dat het Nieuwe Verbond niet het Oude vervangt maar een vernieuwing is. Het stelde hem ook wel gerust dat wij ook sjabbat vieren. Een

"Sommigen nemen mij niet serieus, jullie doen dat wel. Ik voel me door jullie echt mens."

dag later belde Sasja naar Nadya om te zeggen, dat hij erg blij en gelukkig was met het bezoek: *"We hebben dan wel verschillende inzichten, maar ik heb wel gemerkt, dat jullie diepe gelovigen zijn,"* zo gaf hij te kennen. Hij voegde nog toe: *"Sommigen nemen mij niet serieus, jullie doen dat wel. Ik voel me door jullie echt mens."*

We bidden dat God hem verder genezing zal geven en dat hij open zal staan voor Jesjoea Messias. Dat zal een moeilijk proces zijn, omdat mensen van de pinksterkerk waar hij vroeger mee verbonden was, hem ook in de steek hebben gelaten. Het boek 'Waarom ik?' van de Messias belijdende Jood Jacob Damkani leek ons een mooi boek voor hem. We lieten dat bij hem achter.

Al twee keer een kaart ontvangen

Samen met de beide Nadya's bezochten we in het centrum van de stad ook nog Zoja met haar dochter Ira van 33 jaar. Zoja bezoekt tegenwoordig ook regelmatig de samenkomsten van Zhyttia, samen met haar zus Katja, die dicht bij haar woont. Zoja zei hierover: *"We kennen elkaar al langer, maar als het over Joodse zaken gaat nog niet zo lang."* Ze bedoelde dat ze met Nadya contact heeft gekregen in de moeilijke periode van haar leven. Zoja is vorig jaar juli namelijk weduwe geworden; nog jong, ze was toen 52 jaar. Haar man Vasili overleed op 58-jarige leeftijd aan longkanker, een jaar nadat zijn moeder stierf, voor wie hij altijd gezorgd had.

We werden heel hartelijk ontvangen en kregen in het smalle keukentje lekkere broodjes met kaas en vis aangeboden. Zoja vertelde dat zij uit Rusland komt; haar moeder was Joods. Zij stierf toen Zoja nog maar één jaar was: *"Ik ben door mijn oma opgevoed. Mijn zus Katja trouwde met een militair en kwam in Uzgorod terecht. Ik ben toen ook hier naar toe gekomen en heb hier mijn man ontmoet."* Op de vraag

hoe lang ze samen geleefd hebben, antwoordde Zoja: *"We hebben 33 jaar en 3 maanden samen geleefd. Mijn dochter Ira en ik zijn nu samen overgebleven."* Zoja werkt in de thuiszorg voor de regering, voor veertig uur per week. Haar dochter, die later binnenkwam, werkt bij de post. Zoja vertelde nog dat er per huis 11.000 Grivna (€ 370,-) betaald moet worden, zodat de waterleiding kan worden vervangen in de straat en in het huis. We hadden al gemerkt dat er geen water uit de kraan kwam. *"Als de vorst uit de grond is, willen ze beginnen."* Datzelfde bedrag heeft haar zus Katja ook nodig, omdat zij in dezelfde straat woont. Maar beiden kunnen dit onmogelijk betalen. We beloofden hierbij te helpen. Zoja en Ira begonnen allebei te huilen toen we dit zeiden. Zoja, die nog niet zo lang gesponsord wordt, was ook dankbaar voor de kaarten die zij ontving: *"Ik heb al twee keer een kaart ontvangen."* We namen afscheid, maar niet echt van Zoja. Ze zei namelijk dat ze naar de samenkomst op vrijdagavond wilde komen.

De bezoeken zaten erop. De beide Nadya's gingen naar huis. We sloten de dag af door met elkaar pizza te eten op de tweede etage van de supermarkt.

Een nieuwe periode in je leven

Woensdagmorgen deden we eerst nog een bezoek met de beide Nadya's voordat we naar Moekatsjevo reisden.

Hans, Ria en Aize met Albert op de foto

Ditmaal in een huis waar we vaak geweest waren, om Valentina en haar zoon Valeri te bezoeken. Valeri en Valentina zijn beiden overleden en nu woont de jongste zoon Albert in het huis. We zijn hem gaan sponsoren nadat zijn moeder overleed en ont-

moetten hem voor het eerst. Het bezoek deed eerst vreemd aan, zo zonder Valeri en Valentina. Maar we kwamen nu voor Albert, die alleen is overgebleven. Hij is net nog geen vijftig jaar. Albert bleek een heel lieve, zachtaardige man te zijn. Hij heeft ook een moeilijk leven achter de rug. Omdat hij voor meubelmaker had geleerd en geen werk kon vinden in Oekraïne, verhuisde hij met zijn vrouw en zoontje naar Tsjechië. Het lukte ook daar niet om een vaste baan te vinden en zijn vrouw liet hem in de steek en nam hun zoontje neem. Ze is bij een andere man gaan wonen. Albert keerde terug naar Uzgorod en probeert nu wat geld te verdienen: *"Ik werk nu als bewaker bij een winkel. Ik werk van zes uur 's avonds tot acht uur 's morgens."* We begrepen dat hij net terug was van zijn nachtdienst toen wij op bezoek kwamen om kwart over negen. Nadya sprak met hem over een nieuwe periode in zijn leven, nu hij geen familie meer heeft. Hij is altijd welkom op de samenkomsten en die heeft hij al een keer bezocht. Hij beloofde zijn best te doen vrijdagavond ook te komen. En hij was er ook.

We lazen met hem Psalm 37:3-6. *"Wentel uw weg op de Heere en vertrouw op Hem, Hij zal het maken. Verlustig u in de Heere en Hij zal u geven de begeerten van je hart."* Albert luisterde aandachtig, ook naar de uitleg. Voor hem was alles nieuw, net zoals dat eerst voor zijn moeder was. Albert is atheïstisch opgevoed. Hij vond het fijn dat we met hem baden. Het boek *"Een nieuwe periode in je leven,"* met getuigenissen van Joodse mensen, die hun Messias vonden, was toepasselijk om te geven.

Het kantoor in Moekatsjevo

Nu kopen ze twee uien

Na het afscheid gingen we met zijn vijven in één busje naar Moekatsjevo. De goede weg er naar toe, had nu hier en daar ook gaten, dus moesten we goed opletten bij het rijden. We werden opgewacht door Ira en haar man Viktor. Zij is weer aangenomen in dienst van Chesed, omdat er nog zoveel werk te doen is in Moekatsjevo. Maar voorlopig betalen zij en haar man zelf voor de elektriciteit en het water, terwijl het appartement ook van henzelf is en eigenlijk door Chesed gehuurd zou moeten worden. Ira begon gelijk te vertellen: *"We werken vanuit onze eigen flat, die een erfenis is van een tante van Viktor. Van het loon dat we krijgen, kunnen we net alle kosten betalen. De criteria zijn streng en er is veel papierwerk. Op dit moment zijn er twee thuiszorgwerksters van Chesed heel ziek. We hebben er elf, dat zijn er veel te weinig. Er zijn meer*

Met Victor (in het midden)

mensen die zorg nodig hebben, maar er staan weinig mensen in de rij om dit werk te doen. Het is zwaar werk en voor veertig uur werken per week krijg je per maand € 120,-. Jonge mensen willen niet en voor ouderen is het te zwaar. De regering geeft bijna geen hulp, soms alleen een voedselpakket aan de deur en wat geld, maar aan de mensen zelf wordt niet gewerkt." Ira vertelde ook over de armoede: *"Vroeger kochten de mensen aardappelen, uien of wortels per kilo, nu kopen ze twee uien of twee wortels. Jonge mensen zien wat er van het loon overblijft en vertrekken naar het buitenland. Alle goede specialisten zijn naar Europa gegaan. Jonge gezinnen kunnen hier geen gezin meer onderhouden. Nu zijn er spanningen, omdat er binnenkort verkiezingen zijn voor een nieuwe president. Ze weten niet wie ze stemmen moeten."* Ira

Steun 'warm huis'

Eén maal per week komen eenzame Joodse mensen in Moekatsjevo samen voor een lunch.

Dit programma, 'warm huis', was gestopt vanwege bezuinigingen. Roechama financiert nu dit programma.

Wilt u dit project steunen?

Vermeld bij uw gift: Warm huis

'Warm huis'

noemde nog voorbeelden van sociale ongelijkheid en van probleemgevallen: *"Negen procent van de mensen in Oekraïne is heel rijk, dan is er een middenklasse van tien procent, twintig á dertig procent is arm en vijftig procent is heel arm. In de Sovjettijd was de medische hulp gratis, nu moet iemand die een hartklep moet laten vervangen 126.000 Grivna betalen (€ 4000,-). Tegen iemand, die een nieuwe hartklep nodig had, maar dat niet kon betalen, werd gezegd: "Dat is jouw probleem."*

Ik voel dat er mensen meeleven

Verder roemde Ira de hulp die gegeven wordt vanuit Roechama en de kaarten die gestuurd worden: *"Als mensen een kaart ontvangen, bellen ze ons en zeggen: "Ze vergeten ons niet. We zijn niet alleen."*" Ira noemde een paar levensgeheimen: *"Hoe meer je goed doet, hoe meer je terug krijgt!"*, en: *"Met geloof wordt het makkelijker."*

Sergey en Ina met hun zoon Ilya

Voordat we op bezoek gingen, boden we Ira sponsoring aan om de elektriciteit van het kantoor te betalen. Ze was er heel dankbaar voor. Met Viktor en Ira bespraken we nog hun eventuele overkomst naar Nederland: *"Met Pesach is het voor ons de beste tijd, dan hebben we vrij."* We beloofden het te gaan regelen.

We reden naar het huis van Sergey en Ina. Sinds enige tijd wordt dit echtpaar ook gesponsord. Hoewel ze nog maar 52 en 54 jaar oud zijn, en voor zichzelf zouden moeten kunnen zorgen, hebben ze hulp hard nodig. Sergey nodigde ons uit aan de keukentafel, Ina liep in een duster. Sergey stak van wal: *"Ik heb veel aan jullie gedacht. Ik voel dat er op grote afstand mensen met ons meeleven. Het is zo bijzonder dat er in deze wereld mensen zijn, die voor ons zorgen."* Sergey heeft de indicatie invalide van de tweede groep. Hij heeft open wonden aan zijn been en ook hartklachten. Maar hij is niet meer de enige zieke in huis. Ina bleek die morgen, net voor ons bezoek, ontslagen te zijn uit het ziekenhuis: *"Tien dagen heb ik er gelegen. Het is heel onverwachts gekomen. Ik had heel hoge koorts. Er is nog geen diagnose gesteld, maar bij een röntgenfoto zagen ze wel iets op mijn longen. Morgen word ik naar het ziekenhuis in Uzgorod gestuurd. Daar zullen ze verder onderzoek doen."* We begrijpen dat het erg spannend voor hen beiden is. Ina zei in tranen: *"Ik ben er niet klaar voor als het iets ergs is."* God zij dank bleek het later ook niets ernstigs te zijn.

We begrepen heel goed dat hulp hier erg hard nodig was. Van Chesed krijgen ze niets, helaas. Terwijl Sergey medicijnen gebruikt voor hart, longen en voor de bloedvaten. Tijdens het gesprek kwam hun zoon Ilya van achttien jaar binnen. *"Een fijne verantwoordelijke jongen,"* volgens Ira. Hij kwam er ook direct bij zitten. Sergey en Ina hebben ook nog een getrouwde dochter en ook een kleindochter van vijf jaar, Emilia. Ina gaf nog een mooi getuigenis: *"Gisteren moest ik een bronchoscoopie ondergaan. Ik moest zelf de middelen in de apotheek kopen die ze nodig hadden voor het onder-*

Foto's kijken bij Svetlana thuis

zoek. *Ik kon de hele nacht niet slapen. Ik zei steeds: "God is met mij." Ik vroeg of ik mocht liggen i.p.v. zitten, maar dat mocht niet. Steeds herhaalde ik: "God is met mij." Zo ben ik er door gekomen."* We gaven een pakketje en ook het boek 'De Schuilplaats' aan Ina ter bemoediging. Het boek, 'De waarheid zoeken' gaven we aan Sergey. Ook hier lieten we een envelop met extra geld achter. Het volgende bezoek was bij Emma van negen jaar en haar oma. De moeder van Emma heeft zich nooit bekommerd om haar dochter en woont in Rusland, met een nieuwe vriend. Er was een pakket met kleding voor Emma klaargemaakt. Helaas was ze niet thuis, ze was op school. Haar oma, die suikerpatiënt is en hartklachten heeft, zei dat het goed met Emma gaat: *"Ze zit nu in de derde klas."* Op de vraag of de moeder van Emma nog wel eens komt, antwoordde ze: *"Ze woont helemaal achter de Oeral, ze komt zo één keer in de twee jaar."* We bleven niet lang. Het pakket en een boek lieten we achter. Na ook afscheid genomen te hebben van Ira reden we terug naar Uzgorod.

"Door de mensen van Zhyttia heb ik God gevonden."

Door hen heb ik God gevonden

Met de beide Nadya's zouden we de zieke Svetlana nog bezoeken. Svetlana woont bij haar zoon Igor in huis. Haar schoondochter zorgt voor haar. Svetlana is al anderhalf jaar bedlegerig vanwege een ziekte aan haar longen. Ze was zo blij ons weer te zien. Ze probeerde wat recht op te gaan zitten, maar zei: *"Als ik lig, is het niet pijnlijk. Ik heb onlangs nog in het ziekenhuis gelegen. Hoewel ik graag*

Svetlana ligt op bed

naar de sabbatsamenkomst kom, is het me deze anderhalf jaar maar drie keer gelukt. Als ik lig, denk ik dat ik alles kan, maar zodra ik overeind kom is het mis." Sveta verontschuldigde zich dat ze door de hormoontabletten wat dik in haar gezicht is. Wij vonden dat ze er beter uit zag dan in augustus vorig jaar. Het verhaal hoe Sveta door haar blonde haar in de oorlog het leven van haar moeder redde, werd weer opgehaald. Sveta werd in Zjtomir in het ziekenhuis geboren. Toen de Duitsers kwamen, wezen ze zo in het ziekenhuis alle Joden aan en zeiden: *"Jij, jij, en jij, jullie Joden, opstaan en meegaan."* Bij de moeder van Sveta zeiden ze: *"Jodin?"* De dokter lachte en zei: *"Kijk naar haar dochter, die is*

helemaal blond, hoe kan zij dan Jodin zijn?" Ze lieten haar met rust, de anderen werden weggevoerd en vermoord.

Sveta getuigde ook: *"Ik was een activist, die niet in God geloofde, maar dankzij hen,"* en ze bedoelde de beide Nadya's van stichting Zhyttia, *"heb ik God gevonden. Door hun missie."*

We zongen voor Sveta nog een paar mooie liederen. Daarna wilde Sveta zo graag dat we uit de Bijbel zouden lezen. Wim liet Nadya psalm 16 lezen en daarnaast ook Handelingen 2 een paar verzen. Toen Wim uitlegde hoe deze Psalm vervuld is door Jesjoea de Messias, dat de dood Hem niet kon houden en Hij dus opgestaan is uit de dood, zei Sveta: *"Dat geloof ik."* Na het bidden sprak ze de geloofsbelijdenis uit: *"Het bloed van Jesjoea reinigt van alle zonden."* Daarbij stak ze één hand omhoog. Het was een indrukwekkend bezoek. Bij het afscheid nemen, zei Sveta nog dat ze gelooft dat ze weer beter wordt en naar de samenkomst kan. We hopen en bidden dat met haar.

Wordt een clown president?

De rest van de avond brachten we thuis bij Michaël en Ina door. Michail is geen directeur meer van Chesed, maar hij is wel de voorzitter van de Joodse gemeenschap. Hij heeft het erg druk met het verbouwen en inrichten van het gebouw van de Joodse gemeenschap, dat vroeger voor opslag gebruikt werd. Nu wordt het geschikt ge-

maakt voor allerlei activiteiten, zoals het leren van Hebreeuws. We genoten van de pannenkoeken en we hoorden het één en ander over de aanstaande verkiezingen op 31 maart. Er zijn nu 44 presidentskandidaten. Michail noemde hen allemaal clowns. *"Maar",* zo zei hij, *"er is ook één professionele komiek bij, helemaal geen domme man. En ik heb al diverse mensen gesproken die serieus overwogen op hem te stemmen. En ik denk ook dat het geen gekke keus is."*

Het was een gezellige avond. Voldaan sloten we in het hotel de avond met elkaar af met Bijbellesen en gebed, zoals gebruikelijk.

Draag je een piano op je rug?

De donderdag hadden we gereserveerd voor Vinogradova. We hadden wat we nodig hadden om uit te delen in één busje gedaan. We wisten dat de wegen een stuk slechter waren geworden. Dan is het rijden met één busje een stuk eenvoudiger, te meer daar we wisten dat we in het donker zouden terugrijden. De wegen na Moekatsjevo waren heel moeilijk begaanbaar. Er waren zoveel gaten, kapot asfalt en zelfs kuilen, dat we vaak uit moesten wijken naar de berm om nog enigszins comfortabel te kunnen rijden. Over een afstand die we vroeger nog in anderhalf uur konden rijden, toen de weg ook al slecht was, deden we nu bijna drie uur. We kwamen toch heelhuids aan bij Galina. Zij is de contactpersoon van alle ge-

sponsorde gezinnen in Vinogradova en omgeving. Bij Galina worden niet eerder bezoeken gedaan dan nadat er heerlijk gegeten is. Ook nu had ze kippensoep, tjolent, een Joods gerecht, en daarna kwam er ook nog een aardappelgerecht op tafel. Tenslotte werden nog een aantal gevulde cakebroden gebracht, die een buurvrouw

Katja kan al anderhalf jaar niet lopen

gebakken had. Ondertussen praatte Galina ons bij over de verschillende gezinnen. Over Katja, de vrouw met vier zonen waarvan er drie zijn met een beperking, maakte ze zich ernstig zorgen: *"Ze kan al anderhalf jaar niet lopen. Ze heeft in het ziekenhuis gelegen en nu is ze thuis. Ze is heel moedig, ze klaagt niet. Ze kan niet lopen, maar ze krijgt geen invalidenpensioen. Er is bij ons een wet, dat als je drie maanden in het ziekenhuis hebt gelegen, je een procedure kan beginnen voor een uitkering, een zogenaamd*

Projecten

Medische zorg

Alle medische ingrepen alsook medicijnen moeten zelf betaald worden. Er wordt daarom vaak een beroep gedaan op Roechama, bijv. voor medicijnen of bij ziekenhuisopname. We zijn dankbaar dat we altijd steun kunnen toezeggen, dankzij de sponsors! *Wilt u helpen? Vermeld dan bij uw gift: medische zorg.*

Voedselpakketten

Door de enorme prijsstijgingen kunnen veel mensen nauwelijks meer voldoende voedsel kopen. Vele malen hebben we al voedselpakketten uit kunnen delen. Tijdens de feesten, zoals Pesach en Chanoea, delen we voedselpakketten uit in Oekraïne en Wit-Rusland, maar ook tussendoor, omdat er steeds meer noodlijdende gezinnen zijn. *Wilt u meebetalen aan de voedselpakketten? Vermeld dan bij uw gift: voedselpakketten.*

Gaarkeuken

Al jarenlang betaalt stichting Roechama maandelijks een bedrag voor de Joodse gaarkeuken in Moekatsjevo. Sinds november 2018 zijn we ook begonnen met het sponsoren van de gaarkeuken in Tsjernovtsi. Eén warme maaltijd kost €1,80; een warme feestmaaltijd op shabbat kost €2,40.

Wilt u meebetalen aan dit project? Vermeld dan bij uw gift: gaarkeuken.

Sponsorplan

Wekelijks krijgen we nieuwe personen of gezinnen aangeboden voor wie dringend een sponsor gevraagd wordt. Helpt u mee sponsors te vinden? Zie www.roechama.nl voor meer informatie.

invalidenpensioen. Ik heb gezegd: "Je moet opnieuw naar het ziekenhuis, om gekeurd te worden, want je krijgt nu helemaal geen uitkering!" Joera, de zoon die haar zo helpt, heeft mij beloofd, dat hij in april zijn moeder naar het ziekenhuis zal brengen."

We merkten op dat Galina zo'n goede 'moeder' is voor alle gezinnen. Ze vertelde over Joera, dat zijn twee oudere gehandicapte broers naar hem luisterden, maar dat hij zelf zo broodmager is. "Ik heb tegen hem gezegd: "Draag jij een piano op je rug?" Je kunt zijn botten namelijk voelen. Joera staat 's morgens vroeg op, maakt het eten klaar, melkt de koeien en gaat daarna naar school. Ik zei: "Eet je wel voordat je naar school gaat?" Hij zei dat hij dat niet haalde ook nog te eten. Ik heb hem gezegd dat goed eten het fundament is en dat hij veel moet eten, zoals smetana. Hij eet nu goed."

Orde bij Nadya Kopolovich

Na het eten gingen we bezoeken doen. Eerst bij Nadya Kopolovich en haar drie kinderen, Joera van 24 jaar en de twee meisjes Anna en Znyl'zanna van 15 en 14 jaar. We hadden een paar pakketten van hun sponsors meegekregen die we

had: "Nadya, als je de rommel in huis niet opruimt, hoef je niet meer bij me te komen met je vragen om spullen en geld als je het nodig hebt. Je kunt ook de kinderen leren hoe ze moeten leven, leer ze op te ruimen. Joera werkt en als hij thuiskomt heeft hij niet eens een plek om te zitten." Omdat Nadya veel respect heeft voor Galina, heeft dit effect gehad. Na zoveel jaren vergeefse moeite is er nu werkelijk orde.

We waren heel erg verbaasd te zien hoe alles nu een plek heeft, dat kleding in de kasten lag en dat het zelfs enigszins gezellig was. We complimenteerden Nadya natuurlijk en bedankten ook Galina voor haar volharding om dit gezin enigszins op te voeden. Joera was thuis, omdat hij zich niet lekker voelde. Hij heeft tegenwoordig werk bij AVE, een vuilnisophaaldienst. Daar verdient hij goed, zo'n € 280,- per maand. Galina zei: "Ik heb tegen hem gezegd, nu moet je elke maand 30 Grivna apart leggen, voor het geval dat." Het was bijzonder om te zien dat Joera nu als man zijn positie heeft ingenomen. Terwijl hijzelf zijn vader amper gekend heeft, deze kwam om bij een auto-ongeluk, toen Joera nog een kind was. Joera heeft een koelkast gekocht en hij heeft de ramen laten vervangen. Er is een badkamer en de oven is gerepareerd. Het maakte ons

heel blij, deze positieve verandering. Met dank aan God, die hiervoor Galina gebruikte.

Twee zieken

Onderweg naar de familie Bindas kwamen we ook langs Jolana, de vrouw met nierproblemen. Ze kwam naar het hek. Eén broer, die alcohol verslaafd was, is overleden. Een andere liep er rond, maar hij was niet bepaald vriendelijk tegen Jolana en ook niet helemaal nuchter. Galina had ons al voorbereid dat ze er heel naar uit zou zien. Inderdaad zag ze heel geel en ze was ook erg mager. Jolana vertelde dat ze nog steeds drie keer per week aan de nierdialyse moet. Elke keer ligt ze dan drie en half uur aan het infuus.

Maar ze loopt niet meer naar ziekenhuis, zoals ze eerder deed; dat kan ze niet meer. Jolana laat zich door een taxi brengen. We lieten daarom ook hier een envelop met geld achter, zodat ze de taxi kan betalen.

We gaven haar een paar boeken en Ria zei erbij; "Als je aan het infuus ligt, heb je alle tijd om te lezen.". Bij de familie Bindas, die in een piepklein huisje op het land wonen, was de situatie ernstig. Vader en opa Ivan had zichtbaar veel pijn. Beide benen zijn geamputeerd tot de romp. Hij moest

persoonlijk wilden afgeven. Wat een blijdschap bij het openen van de pakketten. Allemaal passende lieve, attente cadeautjes! En dat voor mensen die nooit een cadeautje krijgen! Ook hadden we twee matrassen bij ons; daar hadden ze om gevraagd. Galina had ons al voorbereid dat er een grote verandering had plaatsgevonden bij Nadya met betrekking tot de orde in haar huis. We weten niet beter dan dat er altijd chaos in haar huis is. Galina vertelde dat ze op een dag gezegd

Een nieuw matras voor Bindas

zich met zijn armen tegen houden om niet om te vallen. We zagen dat ook zijn arm blauw begon te worden. Voor zijn vrouw Olga is het ook heel zwaar om hem te verzorgen. Kleindochter Katja van tweeënhalf jaar en haar moeder Nadya wonen ook in het huisje. Katja brengt nog vrolijkheid in het gezin; het is een schattig meisje. Voor haar hadden we nog een leuke pop en een heel grote knuffel, een levensgroot schaap. Misja, een zoon van Nadya, die ondertussen al tien jaar is, zit op een internaat.

Het matras dat we bij ons hadden met een nieuwe dekbed set bracht wat frisheid en reinheid in het huisje. We probeerden Ivan nog te bemoedigen en spraken een gebed uit, waarin we om Gods genade voor hem en het gezin baden. Met verdriet in het hart en de bezorgdheid dat we Ivan waarschijnlijk niet meer levend zullen terugzien, reden we naar het volgende adres.

Bij de familie Bindas binnen

Hij heeft altijd alles gedaan voor opa

Katja woont weer in het ouderlijk huis, nu haar vader gestorven is: *"Hier hebben ze de koeien, de kippen en er zijn kamers genoeg,"* zo verklaarde Galina de keuze. Haar man Valodja woont grotendeels in het huis dat hij zelf heeft gebouwd. Katja was verrast door ons bezoek. Ze sleepte zichzelf van de bank en kroop naar een plek dicht bij de kachel. Ze vertelde dat Joera soms ergens werkt, om wat bij te verdienen:

"Hij maakt dozen. Omdat er griep op school is, heeft hij vrij en daarom is hij nu aan het werk. Dit jaar maakt hij school af. Hij wil elektricien worden." Katja vertelde ook dat ze een broer in Portugal heeft, waarmee ze lang geen contact heeft gehad: *"Hij was zelfs niet op de begrafenis van eerst moeder en vorig jaar vader. Nu heeft hij weer contact opgenomen."* Galina legde uit dat een deel van het huis aan de broer toekomt, maar dat ze hopen dat hij er afstand van wil doen. Katja: *"Mijn vader wilde dat Joera dit zou krijgen, omdat hij altijd alles voor hem, zijn opa, gedaan heeft. Maar het is niet bij de notaris vastgelegd."* Galina stelde haar gerust: *"Het is in Oekraïne bij wet vastgesteld dat degene die de laatste vijf jaar voor de overledene heeft gezorgd, recht heeft op alles."* Van Katja hoorden we dat Nadya van Zhyttia regelmatig met haar belt. Ze zijn ook op bezoek geweest. Dat is zo geleid omdat we de vorige keer geen tijd hadden een pakket af te leveren. We hadden het toen aan Zhyttia overgelaten om te doen. Zo is het contact ontstaan. Katja wordt dus ook geestelijk ondersteund. We zongen voor Katja nog 'Ose sjalom'; Hij die vrede maakt in de hoge, geve ook ons en heel Israël vrede. Het lied ontroerde Katja zichtbaar. We namen afscheid, keken nog even in het schuurtje waar twee magere koeien stonden. We begrepen dat de twee jongens met een beperking de koeien tegenwoordig melken en dat Joera daar op toe ziet. We reden in twintig minuten terug naar Vinogradova en losten nog wat spullen.

De sponsor had aan alles gedacht

Galina begeleidde ons nog naar het gezin van Stepan en Olga en ging toen lopend terug naar huis. Dit gezin helpen we op advies van Zhyttia. Stepan en Olga groeiden beiden op in een weeshuis. Via een programma kreeg Nadya de taak om Olga zelfstandig te leren leven buiten het weeshuis. Zij leerde haar van alles en nam haar ook mee naar de samenkomst van de gemeente. Stefan en Olga trouwden toen ze twintig jaar waren. Ze hebben nu vier kinderen in de leeftijd van twee tot tien jaar. Ze wonen met elkaar in het huis van Stefans moeder die

De nieuwe schoenen passen precies

overleden is. Het is een erg arm, maar gelukkig gezin. De pakketten van de sponsor werden met groot enthousiasme uitgepakt en ook de koffer met kleding. Ieder kind kreeg zijn of haar deel. Het was heel mooi om te zien hoe het op één na oudste meisje, Olja, direct de sokken begonnen in te vouwen. De jongste, Darinka, was nog wat verlegen, maar ze kwam toch elke keer even een cadeautje halen om het in een andere kamer veilig te stellen. De sponsor had werkelijk aan alles gedacht wat kinderen maar leuk zouden kunnen vinden; van kleurboeken tot knuffels. Maar ook de producten werden enthousiast bekeken en aangenomen. Kortom het was een echt feestje in dit gezin. Vader Sergey was heel blij met de mooie pas-

Op bezoek bij Stepan en Olga

sende leren schoenen, maar ook met de groente- en bloemenzaden voor hun tuin. We zongen een lied voor het gezin, gaven nog een paar boeken en haastten ons om op weg te gaan. De zon was al aan het ondergaan, terwijl de weg er natuurlijk niet beter op geworden was. Ondanks het gehobbel en gebonk en het ingespannen rijden kwamen we zo rond 's avonds negen uur heelhuids in het hotel aan; moe maar zeer voldaan.

Jullie zijn de enigen die nog helpen

Op vrijdag wachtte ons nog een druk programma. Als eerste bezochten we Stefan Rot en zijn vrouw Doesja. Als we in de stad zijn, bezoeken we hen altijd, als het enigszins kan, omdat Stefan er zo naar verlangt; hij ligt altijd op bed. Zij benen zijn geamputeerd en ook heeft hij rechts geen kracht in zijn arm: *"Jullie zijn de enigen die nog helpen. De regering doet niets,"* zo gaf Stefan zijn dankbaarheid te kennen. Stefan zei ook: *"De mensen worden slechter, er wordt veel gestolen, waarom ook niet? Van een pensioen kun je niet eens gas, water en licht betalen."* Hij had ook goed nieuws: "Kleinzoon André speelt viool in het filharmonisch orkest." We merkten dat Stefan zich grote zorgen maakt: *"Ik word onrustig*

"Van een pensioen kun je niet eens gas, water en licht betalen."

als ik alleen ben," gaf hij eerlijk toe. Je zult maar op bed liggen en niets kunnen doen in geval van nood. Daarom moet Doesja ook altijd het elektrische kacheltje uitdoen als ze even weggaat. Ook de strijd in het oosten houdt hem bezig: *"Het is belangrijk dat er geen oorlog komt. Elke dag vallen er nog gewonden en worden mensen gedood. Vanmorgen waren er nog weer drie zwaargewonden gevallen."* Klaas vroeg hem nog naar zijn beroep als bioloog. Daar vertelt Stefan altijd graag over: *"Ik heb ook nog les gegeven op school over biologie. Mijn specialisatie was het veredelen van planten door middel van enten, ook van vruchtbomen. Ik heb een tijd gewerkt in de tuin van het ziekenhuis."* Daarbij wees hij

Bij Stefan Rot

Op het nieuwe kantoor van Chesed

op een groot schilderij van het ziekenhuis met inderdaad een mooie tuin. Het werd tijd voor een stukje Bijbellezen en gebed, waar ze altijd zo naar uitzien. Wim las de geschiedenis van Jesjoea in Gethsemané. Hij schetste de omstandigheden en benadrukte Zijn overgave aan de wil van de Vader: *"Jesjoea zei: 'Uw wil geschiede!' Hij heeft alles verdragen voor de vreugde die Hem was voorgesteld. Dat is ook voor ons de levensles, ons overgeven aan Hem en de wil van de Vader. Dan mogen we weten dat het beste nog komt."* We baden daarna voor hen beiden. We gingen nog met elkaar op de foto en namen afscheid.

Jullie werken aan de mensen

We reden naar het gebouw van de Joodse gemeenschap. Daar kregen we een rondleiding van de oud-Chesed-directeur Michail. Er moet nog heel veel gedaan worden: *"Als we geld hebben, kunnen we weer verder gaan,"* zo verklaarde Michail de onafgewerkte ruimte, vol met spullen. Hij legde ook uit dat alle posters en attributen van het museum één voor één genummerd en geregistreerd worden en daarna veilig en droog opgeborgen. Michail heeft hier nog grote plannen mee. Hij hoopt dat hij een blijvende tentoonstelling kan inrichten in het oude synagogegebouw, dat nu door de gemeente als cultureel centrum wordt gebruikt. Ook een mobiel museum en een ingerichte kamer in het Joodse centrum als museum zijn wensen van Michail. We beloofden na te denken wat we als stichting nog kunnen bijdragen. We bezochten met elkaar ook het nieuwe kantoor van Chesed, in een

ander deel van de stad. Joera, die het hoofd is van het bijkantoor van Chesed L'vov in Uzgorod, is samen met Ina overgebleven. Het grote Chesedkantoor is verkocht; ze zitten nu in een klein appartement. Joera vatte kort samen voor welke grote uitdaging ze op dit moment staan: *"Het aantal personeelsleden is van vijftien teruggebracht tot twee, maar het werk is nog net zoveel."* Hij gaf ook aan dat het hem spijt zoveel met documenten bezig te moeten zijn: *"Chesed is twintig jaar geleden opgericht voor de mensen; voor de contacten en relaties. Nu is het voornamelijk papierwerk. We zijn gewoon een sociale dienst geworden."* Hij was heel blij met stichting Roechama: *"Jullie helpen waar onze bureaucratie niet kan helpen. Jullie werken vanuit jullie hart en geest. Jullie werken aan de mensen."* Joera vertelde dat Igor, de directeur van Chesed in Chmelnytsky, in Uzgorod geweest is. Igor is nu ook het hoofd is van andere Cheseds; ook in Uzgorod.

We blijven met Joera samenwerken, zoals voorheen. Wanneer hij Joodse mensen tegenkomt, die hulp nodig hebben, maar niet geholpen kunnen door Chesed, omdat ze buiten de criteria vallen, zal hij ze doorverwijzen naar Roechama.

Aize en Hans met Maya

Wat zal ik heerlijk slapen

We gingen na dit bezoek weer in twee groepen uiteen. Hans en Aize gingen samen met Yuditha bij drie mensen langs om een bed, een pakket of een big shopper, vol kleding op maat, af te geven. Wat het bed betreft, dat moest ook in elkaar worden gezet. Het kostte wel moeite om het bed binnen te krijgen in Maya's flat. Maar de moeite werd rijk beloond! Maya was zó blij met haar bed: "Wat zal ik heerlijk slapen," zei ze. Ze kan moeilijk meer uit bed komen, omdat ze wat stijver begint te worden. Daarom had ze graag een wat hoger ledikant. Het nieuwe ledikant had zelfs een hoofd- en voeteneind dat elektrisch omhoog kan. De hoogte van het ledikant werd goed afgesteld, zodat Maya haar benen zonder al teveel moeite in bed kan krijgen. Na twee glazen mineraalwater te hebben gedronken en even te hebben gerust van het gesjouw, moest er snel weer verder gegaan worden. We zouden Maya toch weer zien op de sabbatsamenkomst.

Bij het gezin van Natalja, dat berooid uit het oorlogsgebied in het oosten is gevlucht, moest een pakket van de sponsor worden gebracht. De twee grote tassen bleken vol met prachtige spullen te zitten. Natalja was er erg ontroerd door. Het leuke is dat Natalja ook app contact heeft met haar Nederlandse sponsor. Natalja vertelde dat ze ook heel goede, liefdevolle adviezen krijgt in verband met de moeilijke relatie met haar man en met haar schoonouders. Natalja woont met haar man en dochter en schoonouders in een kleine tweekamerflat. De pakketten en het bezoek waren opnieuw een geweldige steun voor haar, gaf ze aan.

Onderweg naar het hotel werd nog een kort bezoek gebracht aan Nina. Wat was ze blij verrast. Bas en Marienel, die bij haar geklust hadden vorig jaar, hadden voor haar een voedsel-

pakket meegegeven met goede, gezonde producten. Wat was ze blij met het pakket en ook met hun aandacht voor haar! "Willen jullie Bas en Marienel omhelzen uit mijn naam en heel hartelijk bedanken?", vroeg een ontroerde Nina. Nina is enorm zwaar en komt bijna niet meer buiten. Ze moet namelijk een lastige trap af om buiten te komen: "Ik heb de kracht niet meer om het huis uit en naar beneden te gaan."

Vijfenzestig jaar samen

Wim, Ria en Klaas deden ook nog twee bezoeken. Allereerst bezochten ze Tilda, de 95-jarige moeder van Joera. Tilda was heel blij verrast. Ze wist niet dat we kwamen. Als we bij haar zijn, halen we altijd wat herinneringen op aan haar man. Hij overleefde net als zij de kampen. Tilda heeft in Auschwitz gezeten, haar man Ari in een werk-kamp in Oostenrijk. "We waren vóór de oorlog al bevriend. We woonden in Moekatsjevo, waar ze ons ook enige tijd in een getto opsloten. Die straat heet nu de Rael Wallenbergstraat. Toen wij bevrijd werden, ging ik in Uzgorod wonen en leerde ik Russisch. Toen kwam Ari terug uit het kamp, maar hij ging eerst als vrijwilliger in het leger. Ik heb nog drie jaar moeten wachten, van 1944 tot 1947. Op 30 april van dat jaar zijn we getrouwd. We zijn 65 jaar samen geweest. Mijn man kreeg kanker en overleed toen hij 92 was. Het is nu al weer zes jaar geleden." Tilda gaf aan zelf ook niet zo heel gezond meer te zijn. Ze vertelde

ook nog dat van het gezin waar zij uitkomt, behalve een broer en zichzelf, alle andere zes kinderen en de hele familie is omgekomen in de oorlog. We namen niet echt afscheid, want Tilda hoopte aan het begin van de avond ook de samenkomst bij Zhyttia bij te wonen. Ze wilde nog wel even kwijt: "Ik houd heel veel van jullie!"

Ons laatste bezoek was bij Emila, de weduwe van Fjedor. In mei vorig jaar waren we nog op bezoek geweest. Hoewel Fjedor toen ook al invalide was, door een herseninfarct meer dan tien jaar daarvoor, leek hij verder gezond. In augustus overleed hij echter plotseling aan een hartstilstand. We werden ontvangen door Marina, de schoondochter van Emila. Emila was nog onderweg van haar werk naar huis. Marina haar man was aan het werk in Slowakije, waar hij

in de bouw werkt en steeds twee tot drie maanden wegblijft. De twee kinderen, Fjedor van zeven jaar en Maxiëm van vier jaar, waren naar school. Het zwangerschapsverlof van drie jaar is nog verlengd, omdat Maxiëm vaak ziek is. Dat betekent niet dat haar loon wordt doorbetaald, maar dat ze terug kan komen op haar werk. Voor deze jongens zochten we wat speelgoed-autootjes en er was nog een leren bal. Emila was ondertussen thuisgekomen. Ze wist precies te vertellen, wanneer we geweest waren en dat het exact drie maanden later was dat haar man overleed: "Hij was een sterke man en

"Het aantal personeelsleden is van vijftien teruggebracht tot twee, maar het werk is nog net zoveel."

ook al had hij een infarct gehad en was hij eenzijdig verlamd, we hoopten dat hij beter zou worden." We proefden het verdriet en waren blij dat we even op bezoek waren gegaan. Emilia zei dat ze heel blij is met de hulp en dat ze dankbaar is dat we doorgaan met de sponsoring. We gaven het pakket en ook allebei een boek en namen afscheid.

Door geloof rusten

De bezoeken zaten erop. We deden nog wat inkopen op de markt en maakten ons daarna klaar voor de sjabbatbijeenkomst bij Zhyttia. We hadden Zhyttia gevraagd om de mensen in het restaurant van hotel Droezba uit te nodigen. Zo kon het zingen, de Woordverkondiging en het openen van de sjabbat afgesloten worden met een maaltijd op kosten van Roechama. We waren uiteindelijk met 37 mensen, inclusief vijf kinderen en vijf Nederlanders. Nadya wist ook nu weer met haar blijdschap, vuur en onverstoortbaarheid de mensen te motiveren. Er werden een paar mooie liederen in het Hebreeuws en daarna in het Russisch gezongen. Wim kreeg daarna het

De kinderzeggen

Cadeautjes voor iedereen

geboden en steeds aan het volk Israël herhaald: *"Het wordt een teken tussen God en Zijn volk genoemd. God heiligt of zondert Zijn volk ermee af. Ook wordt met het houden van de sjabbat God erkend als de Schepper van hemel en aarde, Die Zelf rustte op de zevende dag en Zich verkwikte. En dat mogen wij ook doen. Tenslotte staat er in Hebreeën 4 dat we mogen rusten in het volbrachte werk van Messias Jesjoea. We kunnen en hoeven niets mee te brengen en mogen door geloof rusten in Hem."*

Na de pauze werd de sjabbat geopend door Tilda, die de kaarsen aanstak, Valodja die de dankzegging over de druivensap uitsprak en Jaroslav deed dat over het brood. Er werd daarna heerlijk gegeten en er vonden fijne gesprekken plaats. Bij het weggaan kregen alle mensen een tasje met spullen, die wij uit Nederland hadden meegebracht zoals shampoo, tandpasta, tandenborstel, kettinkjes, armbanden, zeep, stroopwafels. De kinderen mochten wat speelgoed uitzoeken. Het was een heel gezellige, leerzame en zeker gezegende avond. We proefden ook nu dat het echt een gemeenschap is, waar iedereen meetelt.

Heer wat een voorrecht

In ons hotel genoten we nog na en dankten we de Heere. De volgende morgen maakten we in de vrieskou een heerlijke wandeling, zongen een paar liederen en bespraken het Bijbelse onderwerp 'vergeving'. Daarna reden we naar Mirosja, waar we nog wat brood en kip meekregen voor onderweg. Bij de grens werd ons geduld op de proef gesteld. We hadden ruim vier uur nodig om beide

kanten van de grens over te komen. We overnachtten in Oostenrijk, zodat we de volgende dag nog maar 1050 kilometer hoefden te rijden. Het was in Oekraïne al redelijk warm weer, maar het werd steeds mooier, hoe dichterbij we bij huis kwamen. Tegen de avond waren we thuis en konden we samen de Heere danken. Wat was het weer een bijzondere reis: *"Heer, wat een voorrecht om in liefde te gaan, schouder aan schouder in Uw wijngaard te staan."*

Voor het werken in de wijngaard van het Joodse volk zijn wij met elkaar door de Heere apart gezet.

Zonder de sponsors, zonder de sorteerders, zonder de kaartenschrijvers, de gebeden, de pakkettenmakers, zonder mensen die mee willen reizen, zonder het gratis mogen gebruiken van een busje en noem maar op, zou dit bijzondere werk niet mogelijk zijn. Dus sluiten we af met iedereen te bedanken en bovenal danken wij de God van Israël, die ons geroepen heeft voor deze dienst.

"Samen te strijden in woord en in werk. Eén zijn in U, dat alleen maakt ons sterk. Delen in vreugde, in zorgen, in pijn, als uw kerk, die waarachtig wil zijn."

Hans, Aize, Klaas, Ria en Wim

Sjabbat in Droezba

woord. Het wekelijkse gedeelte uit de Tora dat aan de beurt was, ging over de tabernakelbouw en de verschillende geheiligde attributen. Daar wordt twee keer het sabbatgebod herhaald, in Exodus 31:12-17 en 34:21. De sjabbat moet zelfs gehouden worden tijdens het heilige werk van het bouwen van de tabernakel. En ook de oogst moet blijven rusten, zelfs als er in de drukke tijd tussen Pesach en Sjavoë'ot zoveel te oogsten valt. Al vanaf de Schepping is het vieren van de sabbat

Stichting Roechama

Claes de Jongestraat 31
2957 AD Nieuw-Lekkerland
Tel: 0184-683478
E-mail: info@roechama.nl

IBAN : NL54 RABO 0362 4394 86
BIC : RABONL2U
KvK nr: 24358678
RSIN nr : 813093867

www.roechama.nl

